

Лекція 6

Тема: Планування навчально-виховної роботи у різновіковій групі.

План:

1. Основні принципи планування,
2. Перспективне і календарне планування,
3. Плани роботи,
4. Особливості календарно-тематичного планування

Успішність педагогічного процесу значною мірою визначається педагогічно доцільним плануванням, завдання якого полягає у забезпеченні науково обґрунтованого підходу до педагогічного процесу, систематичної роботи з усіма вихованцями, індивідуального підходу до кожного з них.

Планування дає змогу чітко визначити зміст роботи у певний період часу, підібрати раціональні методи і прийоми навчання й виховання. Завдяки йому реалізується важлива закономірність педагогічного процесу — послідовність і перспективність у роботі з дітьми. Отже, планування дає змогу організувати педагогічний процес як цілісне явище.

У ЗДО планування роботи полягає у визначенні конкретних цілей, завдань, змісту, форм, методів, засобів їх досягнення на певний відрізок часу. Його метою є гармонійний, різнобічний розвиток особистості дитини з орієнтацією на її цінності та інтереси, збереження дитячої субкультури. З огляду на час здійснення планування може бути перспективним або поточним.

Перспективне планування окреслює раціональну черговість вирішення поставлених завдань, визначає їх співвідношення між собою на тривалий період (навчальний рік, півріччя, квартал, місяць). Основним видом такого планування є річний план роботи дошкільного закладу, який охоплює: аналіз його діяльності за попередній навчальний рік; перспективні завдання на поточний, з яких 1—2 мають бути продовженням розпочатої раніше роботи, а 1—2 — новими; програму підвищення рівня фахової майстерності працівників дошкільного закладу (самоосвіта, курси підвищення кваліфікації, атестація); методичну роботу (педагогічні ради, семінари, семінари-практикуми, консультації, обмін досвідом шляхом взаємовідвідувань, відкритих показів роботи та їх обговорення); ділові ігри, конкурси, дискусії тощо; вивчення стану навчально-виховного процесу; організаційно-педагогічну роботу (план співпраці дитячого садка і школи, план роботи з батьками); адміністративно-господарську роботу; медико-профілактичні заходи; графіки проведення свят, розваг, театралізованих вистав; гурткову роботу.

Поточне (календарне) планування охоплює найближчий часовий проміжок — від 1—2 днів до 1—2 тижнів, місяця, кварталу. Як правило, календарні плани передбачають освітньо-виховну роботу в різних вікових групах. Складають їх вихователі.

Обидва види планування постають як дві форми єдиного процесу, що взаємодоповнюють одна одну, уточнюють, конкретизують.

Сутність планування полягає у розробленні змісту педагогічного процесу, його систематизації й уточненні, окресленні методів і способів його реалізації. З демократизацією освіти педагог отримав можливості творчого підходу до планування своєї роботи. Якщо за централізовано-директивної системи розділи плану, послідовність подій із життя дітей, педагогічної діяльності вихователя були жорстко визначені, то за сучасних умов у плануванні роботи орієнтуються на індивідуальні особливості дітей, стиль педагогічної діяльності вихователя. Його план роботи на день може передбачати основні режимні моменти першої і другої половини дня або окремі види діяльності дітей. Педагог має право за своїм уподобанням обирати форму складання планів, напрям і зміст своєї діяльності на засадах доцільності, помірності, відповідності обраній стратегії та державній програмі. Проте свобода вибору не є тотожною безконтрольній самодіяльності.

Планування має відповідати таким принципам:

- актуальності (передбачає орієнтацію змісту на актуальні потреби часу і розвитку дитини);
- науковості (забезпечує його відповідність за змістом і формою досягненням психологічної, педагогічної та інших наук, передового педагогічного досвіду);
- цілісності й логічності (полягає в оптимальному поєднанні змісту розділів плану, напрямів і форм діяльності);
- перспективності (орієнтує на вироблення чіткого уявлення про подальший розвиток дошкільного закладу, становлення особистості кожної дитини);
- повторюваності й концентричності (передбачає необхідність повернення до раніше визначених завдань і змісту роботи, але вже на якісно вищому рівні);
- систематичності й послідовності (вимагає планомірного, вмотивованого передбачення змісту, форм і методів роботи з урахуванням їх взаємозв'язків).

Плани мають бути реальними для виконання, виходити з інтересів і можливостей дітей. Плануючи педагогічний процес, вихователь повинен спиратися на аналіз конкретних умов, тобто на особливості віку дітей, індивідуальний склад вікової групи, рівень володіння навичками та уміннями, інтереси та потреби дошкільників. Педагогічний процес у плануванні має бути представлений цілісно, у взаємозв'язку всіх напрямів роботи, розділів програми, тематики занять, видів діяльності дітей, а також враховувати конкретні умови дошкільного закладу, його місцезнаходження, пору року, час планування. План вихователя повинен забезпечити зв'язок навчально-виховної роботи на заняттях і в повсякденному житті — підготовчу роботу до заняття, а також після заняття для закріплення уявлень, знань і вмінь дітей.

Особливої уваги потребує планування розвитку ігрової діяльності. Воно має бути зорієнтоване на збагачення тематики, розширення знань і вражень дітей (читання творів дитячої літератури, спостереження, екскурсії, виготовлення ігрових атрибутів тощо), розвиток їхніх взаємин. Рухливих та дидактичних ігор вихователь планує по декілька щоденно.

Плани повинні передбачати роботу з формування культурно-гігієнічних навичок, виховання культури поведінки дітей, трудові доручення, чергування, колективну працю дітей, запровадження нових форм її організації, роботу щодо закріплення трудових умінь.

Суттєві особливості має планування навчально-виховного процесу в різновікових групах.

Планування роботи у різновіковій групі ґрунтується на тих самих принципах, що й в одновіковій. Однак педагог повинен намагатися якнайдоцільніше поєднати спільні ігри, спостереження, працю молодших і старших з видами діяльності, які переважають у дітей одного віку. Особливих зусиль слід докласти до організації загальних форм навчання дітей. У різновіковій групі непросто сформулювати навчальне завдання, яке б відповідало рівневі всіх дітей. Молодші дошкільники, як правило, погано сприймають завдання, якщо вони не адресовані безпосередньо їм, а якщо і сприймають, то не завжди правильно розуміють, оскільки часто тлумачать їх по-своєму. Тому під час фронтальних форм роботи в різновіковій групі належні взаємини у педагога встановлюються тільки з найактивнішими і самостійними дітьми, інші або наслідують дії своїх товаришів, або виконують завдання на свій розсуд. Це свідчить, що на фронтальних заняттях з дошкільниками різного віку доцільно розв'язувати загальні навчальні завдання, а конкретні — на заняттях з групою дітей одного віку. Одночасні заняття з дітьми усіх підгруп проводять лише за можливості дотримання єдиних вимог до педагогічного процесу. Такими можуть бути заняття з образотворчого мистецтва, математики, деякі заняття з розділів «Дитина і навколишній світ», «Рідна природа». Заняття з навчання грамоти раціональніше проводити з кожною віковою групою окремо, адже вони потребують постійного керівництва з боку вихователя, засвоєння знань на них чергується з виконанням вправ. Недоцільно на одному занятті давати складний матеріал для всіх підгруп, краще поєднувати його за принципом сумісності. При виконанні підгрупами різних завдань важливо мати необхідну кількість роздаткового матеріалу з кожного розділу програми. Загалом, організація педагогічного процесу повинна бути зорієнтована не лише на загальні завдання виховання (програми, методичні вказівки), а головним чином — на дитину, її потреби, інтереси, рівень розвитку. В організації педагогічного процесу важливою є спільна діяльність усіх педагогів дошкільного закладу, узгодженість дій вихователів, завідувача, методиста, музкерівника, помічників вихователя, медичного персоналу. Особливого значення набуває їхня співпраця з родинами вихованців.

Складність планування роботи в різновікових групах полягає в тому, що вихователь завжди має брати до уваги вік дітей у різних підгрупах і залучати до занять із малятами дітей зі старших підгруп, звертаючи особливу увагу на індивідуальну роботу протягом дня. Якщо виникне потреба об'єднання дітей у підгрупи, радимо орієнтуватися на такі принципи.

Підгрупи слід комплектувати: 1) за бажанням, інтересами малят (схильних до того чи іншого виду діяльності);

2) за законами психологічної сумісності (не руйнувати природних угруповань дітей);

3) за принципом педагогічної доцільності, зважаючи на компетентність малюка в тій або іншій сфері життєдіяльності.

У цілому робота з різновіковими групами й підгрупами потребує фахової компетентності всіх працівників дошкільного закладу, ретельного планування роботи, придбання відповідного обладнання, системного підходу до вивчення дітей. За умови вдалого педагогічного керівництва виховання дітей у різновіковій групі позитивно відбивається на їхньому розвитку. Готуючись до заняття, треба пам'ятати, що педагогічні завдання завжди мають співвідноситися з віковими нормами засвоєння предметного матеріалу та формування здібностей. Слід зважати на індивідуальні особливості дитини, а також характерний для неї спосіб засвоєння нового матеріалу. Саме від поставлених завдань залежить виділення підгруп.